

سلطان محمود غزنوی

سلطان محمود غزنوی در سال ۳۶۰ هجری قمری در «**غزنین**» یکی از شهرهای **افغانستان** که در دامنه سلسله کوه‌های سلیمان واقع شده است، به دنیا آمد و یک سال عمر کرد و در سال ۴۲۱ هجری قمری در همان بلاد **وفات** نمود.^[۱]

فهرست مندرجات

- ۱ - نسب شناسی
- ۲ - رسیدن به سلطنت
- ۳ - اقدامات حکومتی
- ۴ - دین و مذهب
- ۵ - ادب و هنر
- ۶ - مرگ
- ۷ - پانویس
- ۸ - منبع

نسب شناسی

یکی از القاب معروف وی «غازی» است، که به جهت زادگاه وی او را بدین نام ملقب کردند. پدر محمود، ابومنصور ناصر الدوله «**سیکتکین**» نام داشت،^[۲] که داماد «**البتکین**» است و مانند او از غلامان ترک نژاد بود. البتکین که اساس حقیقی دولت غزنوی از اوست، سیکتکین را در **نیشابور** از تجار برده فروش خریداری کرد و سپس او را به دامادی خود درآورد. در سال ۳۶۶ هجری سیکتکین جانشین البتکین گردید.^[۳] سیکتکین به مدت نوزده سال **سلطنت** کرد.^[۴]

رسیدن به سلطنت

پدر سلطان محمود در سال ۲۸۷ در هنگام بازگشت از پایتخت خود (**بلخ**) به شهر **غزنه**، در راه فوت کرد و در این زمان محمود در **خراسان** به ادارهٔ امور اشتغال داشت. وقتی **حنازه** سیکتکین به غزنه رسید، بنابر وصیت او، پسر کوچکش «اسماعیل»، حاکم گردید، لکن محمود این واقعه را نپسندید و با کمک عمومی خود «بغراحق» و برادر دیگرش «نصر» به جنگ اسماعیل رفته و بر او **ظفر** یافت. و به این ترتیب به **حکومت** رسید.^[۵]

اقدامات حکومتی

سلطان محمود پس از رسیدن به **قدرت**، سرداران معروف **دولت سامانی** را مغلوب کرد، **سیستان** را از «احمد صفاری» گرفت، سپس چون مردم **خوارزم** بر ابوالعباس مامون که داماد محمود بود شوریدند و او را کشتند به آنجا لشکر کشید و آن جا را فتح کرد.^[۶] مردم سیستان که از جنایات «خلف بن احمد» به ستوه آمده بودند از سلطان محمود تقاضای کمک کردند و او هم که مترصد چنین فرصتی بود، به آنجا حمله کرده و خلف را در قلعه طاق سیستان محاصره کرد. خلف پس از چهار ماه مقاومت تسلیم شد و سیستان در **ماه صفر** سال ۳۹۳ به تصرف محمود درآمد.^[۷] و اما در مورد خوارزم که همان سرزمین «خبوه» است که در **ماوراء النهر** قرار دارد، سلطان محمود به بهانه **انتقام** خون ابوالعباس مامون بن مجد صاحب جرجانیه و نجات خواهر خویش که در تزویج فرزند ابوالعباس بود به آن منطقه حمله کرد و پس از **جنگ** در محل هزار اسب در نزدیکی جرجانیه سپاهیان **خوارزمشاه** را شکست سختی داد و در تاریخ پنجم صفر المظفر سال ۴۰۸ وارد آن ناحیه شد.^[۸]

دین و مذهب

سلطان محمود در **مذهب حنفی تعصب** شدیدی داشت و به شدت **اسماعیلیان** و **شیعیان** را **قتل عام** می‌کرد، وی مردی آژمند و ثروت طلب بود و در جنگ‌های خود به غارت ثروت‌های کشورهای می‌پرداخت.^[۹] او لشکرکشی‌های متعددی به **هندوستان** کرد و معابد و بت خانه‌های آنها را غارت نمود. همچنین به شهر «سومنا» که شهری معروف در کنارهٔ غربی هند است حمله کرده و معبد بزرگ آن شهر را ویران ساخت.^[۱۰] هر چند این نکته قابل ذکر است که برخی از مناطق هند برای اولین بار به دست یک فرد **مسلمان** فتح می‌شد.

سلطان محمود از سال ۳۹۳ تا ۴۱۶ هجری قمری چند مرتبه به نقاط مختلف هندوستان **لشکرکشی** کرد و در این ۲۴ سال ظاهراً به نیت **جهاد با کفار** هند و باطنا برای غارت سرمایه‌های آنان به جنگ پرداخته است. از آنجا که حمله به هند پس از سال پنجم جلوس وی بوده لذا تاریخ شروع **سلطنت** وی همان سال ۲۸۷ هجری قمری می‌باشد.^[۱۱]

ادب و هنر

سلطان محمود نسبت به **شعراء** توجه خاصی داشت و در حضور خود مجالسی از آنها ترتیب می‌داد و می‌گویند که در دربار او چهار صد **شاعر** رفت و آمد داشته است.^[۱۳] وی در سال ۴۳۰ هجری وارد **ری** شد و خزائن گرانبهای آنجا را به تصرف خود درآورد و **کتابخانه بزرگ مجدالدوله** را به عنوان اینکه از **کتاب ضاله نجوم و حکمت** است به آتش کشید و دولت **دیالمه** ری را منقرض ساخت.^[۱۴]

مرگ

سلطان محمود در اواخر عمر به مرض **سل** مبتلا شد و روز به روز نحیف تر گردید. در سفر ری مرض وی شدت یافت و با این حال به خراسان آمد و در «**بلخ**»، مقیم شد و سپس در **بهار** سال ۴۲۱ به «**غزنین**» آمد و پس از چند روز ۲۳ **ربیع الاول** ۴۲۱، پس از ۶۱ سال زندگی فوت کرد.^[۱۴] بعد از مرگ وی پسرش «مسعود» بر عریکه قدرت تکیه زد.

پانویس

- ↑ اقبال آشتیانی عباس و دکتر عاقلی باقر، تاریخ ایران، نشر نامک، چاپ سعدی، نوبت چهارم، ۱۳۸۳، ص ۲۳۱.
- ↑ اقبال آشتیانی عباس و دکتر عاقلی باقر، تاریخ ایران، نشر نامک، چاپ سعدی، نوبت چهارم، ۱۳۸۳، ص ۲۳۲.
- ↑ اقبال آشتیانی عباس و دکتر عاقلی باقر، تاریخ ایران، نشر نامک، چاپ سعدی، نوبت چهارم، ۱۳۸۳، ص ۲۳۲.
- ↑ اسدآبادی، سید جمال الدین؛ تاریخ ایران و تاریخ افغان، اعداد: سید هادی خسرو شاهی، چاپ الهادی، قم، بی تا، ص ۶۹.
- ↑ تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۲۲.
- ↑ قدیانی، عباس، فرهنگ جامع تاریخ ایران، نشر آرون، چاپ حیدری، نوبت سوم، ۱۳۸۱، تهران، ص ۴۸۱.
- ↑ تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۲۵.
- ↑ تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۲۷.
- ↑ تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۲۲.
- ↑ قدیانی، عباس، فرهنگ جامع تاریخ ایران، نشر آرون، چاپ حیدری، نوبت سوم، ۱۳۸۱، تهران، ص ۴۸۱.
- ↑ تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۲۷.
- ↑ قدیانی، عباس، فرهنگ جامع تاریخ ایران، نشر آرون، چاپ حیدری، نوبت سوم، ۱۳۸۱، تهران، ص ۴۸۱.
- ↑ تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۳۰.
- ↑ تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۲۱.

منبع

سایت پژوهی، برگرفته از مقاله «سلطان محمود غزنوی»، تاریخ بازیابی ۱۳۹۵/۰۱/۲۱

رده‌های این صفحه: **تاریخ افغانستان** | **تاریخ ایران** | **درگذشتگان سده ۵ (قمری)** | **شاهان غزنوی** | **غزنویان** | **مقالات پژوهی**